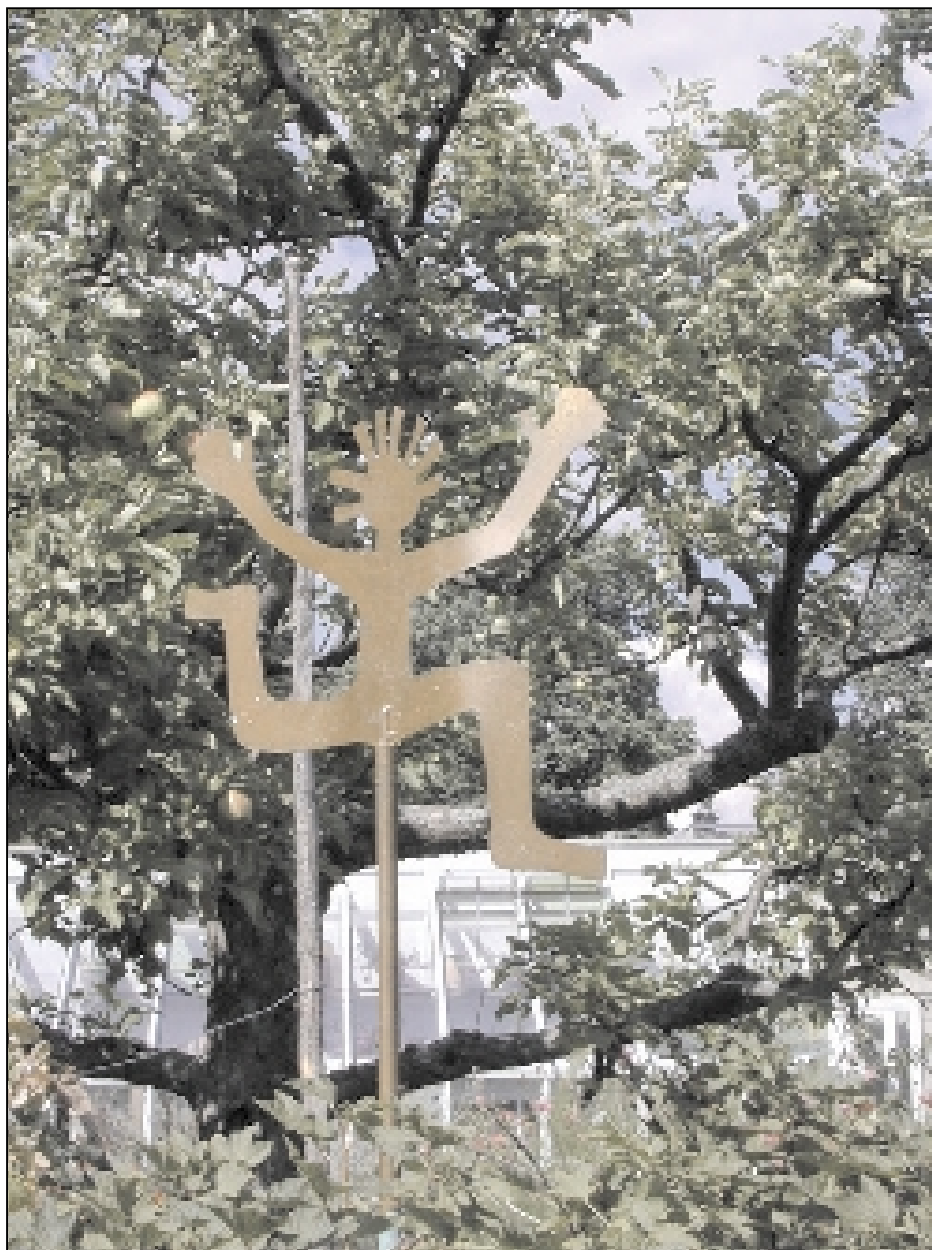

Vägar in i Sverige

Delrapport

Innehållsförteckning

- 3 Förord
- 5 Bakgrund till projektet
- 5 Regleringsbrevet
- 6 Relaterade projekt
- 7 Projektets uppläggning
 - 8 Enkätundersökning
 - 8 Metod
 - 9 Resultat
 - 9 Pilotprojekt i fyra kommuner
 - 9 Presentation av kommunerna
- 11 Presentation av pilotprojekten
- 13 Integrationsverkets medverkan
- 15 Planerad fortsättning av arbetet

Förkortningar som förekommer i rapporten:

ABF	Arbetarnas bildningsförbund
AF	Arbetsförmedlingen
HSK	Hallstahammars sportklubb
ILU	Institutionen för lärarutbildning
PRO	Pensionärernas riksorganisation
SFI	Svenska för invandrare
SKS	Sveriges Kyrkliga Studieförbund
SKTF	Svenska kommunaltjänstemannaförbundet
SOFI	Samarbetsorganisationen för flykting- och invandrarbyråpersonal
SYO	Studie- och yrkesorientering

Förord

Detta är en delrapport av projektet »Vägar in i Sverige« (VIIS), som initierades med anledning av 1999 års regleringsbrev för Integrationsverket. Arbetet påbörjades våren 1999 innan den organisationsöversyn som genomfördes under sommaren 1999 på Integrationsverket var beslutad. Projektdeltagarna var efter organisationsförändringen placerade på tre olika avdelningar och arbetet genomfördes av den projektdeltagare som var placerad på Utvecklingsavdelningen. Frågeställningen i projektet är principiellt intressant och den kommer att tillvaratas och ingå som ett delprojekt under ett större arbete inom Integrationsverket avseende nyanlända och introduktionen som kommer att påbörjas under år 2000. Föreliggande arbete kan därför ses som en förstudie till det arbete som skall fortsätta under innevarande år.

Projektet syftar till att se hur förutsättningarna för nyanlända invandrarars möjligheter till försörjning och delaktighet kan förbättras när introduktionen sker i samverkan mellan kommun, frivilligorganisationer och andra lokala aktörer. Som delmål har projektet att följa sex pilotprojekt som startades i fyra kommuner under hösten 1999. I dessa pilotprojekt samverkar föreningar, organisationer, kommuner och myndigheter i introduktionen av nyanlända invandrare. Dessa pilotprojekt, som har olika målgrupper och olika aktörer som samverkar med kommunerna, skall dokumenteras med noggranna redogörelser av hur olika stödstrukturer tas tillvara i introduktionen. Eventuella resultat i form av nätverk, kooperativ och utökat föreningsliv jämfört med hur situationen för målgrupperna var innan dessa stödstrukturer introducerades i introduktionen skall redovisas.

Norrköping 21 februari 2000

Elizabeth Bergsten
Avdelningschef

Bakgrund till projektet

Hur tar vi emot flyktingar och invandrare i Sverige? Kommunerna har ett särskilt ansvar vid mottagande och introduktion av nyanlända invandrare till det svenska samhället. För de personer som omfattas av »Förordning om statlig ersättning för flyktingmottagande«, dvs. flyktingar och deras anhöriga (som fått uppehållstillstånd av anknytnings-skäl), får kommunerna ersättning av staten. I detta arbete benämns de genomgående som »nyanlända«.

För sin grundberedskap i flyktingmottagande har en kommun, som träffar överenskommelse med Integrationsverket, rätt till en årlig grundersättning motsvarande tre schablonbelopp, vilket 1999 blev 455 700 kronor. (Under 1999 var ett schablonbelopp 151 900 kronor för personer som fyllt 16 år och 93 200 kronor för barn under 16 år.) Dessutom får varje kommun (oavsett om man träffat överenskommelse eller ej) en ersättning motsvarande ett schablonbelopp per år för varje flykting som är folkbokförd i kommunen, samt för vissa merkostnader som kan uppstå i samband med flyktingmottagandet. Beloppet betalas ut under 24 månader. Statsbidraget ska ersätta kommunernas kostnader för bl.a. svenskundervisning och flyktingens försörjning under introduktionen. Vissa kommuner väljer att ge försörjningsstöd i form av en särskild introduktionsersättning till dem som går igenom introduktionsprogram, medan andra väljer att ge alla nyanlända socialbidrag. Introduktionen syftar till att den nyanlände invandraren så fort som möjligt ska kunna skaffa sig en god grund för sitt fortsatta liv i Sverige, att kunna försörja sig och bli delaktig i det svenska samhället. Samverkan mellan kommun, landsting och andra myndigheter ökar förutsättningarna för en lyckad introduktion. Vid sidan av statliga och kommunala aktörer spelar föreningslivet en viktig roll för den enskildes möjligheter att etablera nätverk, få svenska kontakter och därmed öka förutsättningarna för språkinläringen. Därför kan det vara viktigt att titta närmare på frivilligorganisationernas deltagande i och insatser vid introduktionen av nyanlända. I vilken mån kan lokala stödstrukturer förbättra förutsättningarna för nyanlända invandrare att bli delaktiga i det svenska samhället?

Regleringsbrevet

Integrationsverket ska, enligt regleringsbrevet för budgetåret 1999, verka för att förutsättningarna för alla nyanlända invandrades möjligheter till försörjning och delaktighet i samhällslivet förbättras. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt strukturella hinder för vuxna nyanlända att få arbete samt betydelsen av olika lokala stödstrukturer i form av nätverk, kooperativ och föreningsliv.

I detta projekt, Vågar in i Sverige (VIIS), ligger fokus på och begränsas till lokala stödstrukturer i form av nätverk, kooperativ och föreningsliv.

I propositionen 1997/98:16 *Sverige, framtiden och mångfalden* tas folkrörelser och föreningsliv upp som viktiga aktörer vid sidan av

de statliga och kommunala aktörerna och det betonas att nyanlända invandrare bör ges möjlighet att få svenska kontakter inom ramen för introduktionsprogrammen. Vidare pekas på att ett svenskt nätverk kan underlätta inträdet på arbetsmarknaden och vara av stor betydelse för språkinläringen. För att återspegla mångfalden bör även invandrarnas organisationer spela en aktiv roll i introduktionen.

Projektet syftar till att undersöka hur lokala stödstrukturer i form av t.ex. nätverk, kooperativ och föreningsliv kan förbättra förutsättningarna att bli delaktig i samhället. Med delaktighet menar vi i det här projektet:

- Arbete/sysselsättning genom att stimulera processer som ger arbete
- Tillgång till socialt nätverk som breddar kontaktytorna.

Vi är medvetna om att delaktighet även handlar om t.ex. valmöjlighet i fråga om boendeformer och bostadsområde, valdeltagande m.m. men här avgränsas studien till ovanstående särskilt nämnda aspekter.

Relaterade projekt

VIIS-projektet har beröringspunkter med flera projekt på Integrationsverket, där kunskap, erfarenheter, resultat, kontaktnät etc. kan ge synergieffekter. Vi har således fortlöpande tagit del av resultaten i följande projekt:

- Regelsystem inom arbetsmarknad och utbildning, som syftar till att belysa strukturella hinder för egenförsörjning och delaktighet i arbetslivet.
- Utsatta bostadsområden, vars uppdrag är att koordinera och stödja utvärderingen av de lokala utvecklingsavtalen, belysa storstadskommunernas arbete inom lokala utvecklingsavtal och ge en bred kunskapsöversikt i syfte att sammanfatta erfarenheter och forskning som berör boende och lokalt utvecklingsarbete.
- Regeringsuppdrag att stimulera integrationsprocessen för somalisk-talande, som utifrån den nya integrationspolitiken belyser en av de senast anlända invandrargruppernas situation i Sverige.
- Uppföljning av insatser för nyanlända, som syftar till att ta fram ett uppföljnings- och utvärderingssystem för kommunernas insatser för nyanlända invandrare avseende produktivitet, effektivitet och kvalitet.

Projektets uppläggnig

Projektet syftar till att se hur förutsättningarna för nyanlända invandrarers möjligheter till försörjning och delaktighet kan förbättras när introduktionen sker i samverkan mellan kommun, frivilligorganisationer och andra lokala aktörer. Som delmål har projektet att följa pilotprojekt i fyra kommuner där föreningar, organisationer, kommuner och myndigheter samverkar i introduktionen av nyanlända invandrare och att därefter dokumentera kunskap om olika stödstrukturer i form av nätverk, kooperativ och föreningsliv.

Introduktionen bör, i större utsträckning än hittills, utgå från individens behov och förutsättningar. Likabehandling under introduktionstiden, dvs. ett likartat introduktionsprogram för alla, leder till ojämlikhet och orättvisa eftersom det bara passar en del grupper. I Invandrarverkets analys och utvärdering »Individuell mångfald« (1997), kom man fram till att man inte tagit tillräcklig hänsyn till individuella skillnader vid utformandet av introduktionsplanerna.

För att leva upp till en individuell inriktning av introduktionen behövs, förutom den kommunala vuxenutbildningen (Komvux) och arbetsförmedlingen, flera lokala aktörer i utformandet av alternativa introduktionsprogram. De utgör tillsammans stödstrukturer i samhället. Stödstrukturer i form av frivilligorganisationer används i ett vitt begrepp. De kan delas in i:

- a) Ideella organisationer, dit vi räknar Röda Korset, Rädda Barnen, Amnesty, olika biståndsorganisationer, kvinnojourer m.fl.
- b) Invandrarorganisationer. Dessa agerar både enskilt som organisation men också via allianser, paraplyorganisationer, nätverk och olika typer av forum.
- c) Studieförbunden, som ger kurser inom en mängd olika områden.
- d) Idrottsrörelsen. De olika idrottsföreningarna har stor verksamhet både på rikspanet och som lokala föreningar.
- e) Religiösa samfund, där exempelvis Svenska Kyrkan, Islamiskt Centrum och Frikyrkorna har mängder av olika aktiviteter, oftast med en stark betoning av den sociala inriktningen.
- f) Fackliga organisationer
- g) Politiska partier

Denna del av VIIS-projektet har lagts upp utifrån olika lokala aktörer och olika målgrupper. Hypotesen är att frivilligorganisationer kan, och därför bör, spela en betydelsefull roll i introduktionen. Utgångspunkter har varit delaktighet och arbete, och målet är att öka möjligheterna till arbete genom de nätverk frivilligorganisationerna kan erbjuda.

Vi valde att studera projekt i kommunerna Hallstahammar, Jönköping, Kalmar och Uppsala, eftersom de kommit långt i arbetet med att utveckla introduktionen och idéer redan fanns om frivilligorganisationers medverkan.

Kalmar har inriktat sig på *ett* projekt för att öka delaktigheten i samhället för *äldre nyanlända*, och även minska belastningen på vården. Här är PRO och bosniska föreningen viktiga aktörer.

Jönköping har *två* projekt. Ett är inriktat mot *språksvaga kvinnor* med

ABF och Hushållningssällskapet som aktörer, och ett vänder sig till *välutbildade män från mellanöstern* med facket och SAF som aktörer.

Hallstahammar har ett »familjeprojekt« där idrottsrörelsen och bosniska föreningen spelar en viktig roll.

Uppsala har två projekt. Det ena handlar om *ungdomar utan vårdnadshavare*, och där är Rädda Barnen, Röda Korset och Uppsala Interworld medaktörer. Det andra är ett *arbetsmarknadsprojekt med inriktning på pedagogik och teknik*, där lärarfackförbund, AF, Hem och skola m.fl. är aktörer.

Vi såg det som värdefullt att projektens målgrupper var olika, vilket kan leda till ett flertal introduktionsmodeller utifrån olika målgruppers behov.

Under projektets gång kommer de lokala frivilligorganisationerna att presentera sitt arbete och engagemang i introduktionen för sina riksorganisationer. Genom att visa vad som händer på det lokala planet, kan lokalavdelningarna sedan få stöd och hjälp att sprida goda exempel med hjälp av riksorganisationerna. Med hänsyn till att de deltagande organisationerna är av så skiftande slag – från religiösa samfund till arbetsgivarorganisationer – kommer troligen flera konferenser att hållas.

Integrationsverket följer pilotprojekten genom att tillsammans med övriga aktörer ingå i pilotprojektens styrgrupper.

Enkätundersökning

För att få en första uppfattning av i vilken omfattning kommunerna utnyttjar befintliga lokala stödstrukturer i form av nätverk, kooperativ och föreningsliv i introduktionen av nyanlända invandrare, genomfördes en enkel enkätundersökning under hösten 1999. 21 av 60 kommuner svarade ja på frågan »Använder din kommun idag (under 1999) frivilligorganisationer/ ideella organisationer i arbetet med nyanlända invandrades introduktion?«, medan 39 kommuner svarade nej.

Metod

- Telefonintervju med ett tiotal kommuner genomfördes för att höra om deras inställning till en kartläggning och för att testa enkätfrågorna. Med tanke på att svarstiden var väldigt kort, framfördes önskemål om att enkäten endast skulle innehålla ett fåtal frågor.
- VIIS-projektet har presenterats vid fyra länskonferenser och för bosniska nätverket. Vid dessa tillfällen informerades också att en enkät skulle skickas ut till de kommuner som Integrationsverket har avtal med. Kalmars äldreprojekt har presenterats vid en nationell SOFI-konferens, som tog upp äldrefrågor.
- Utskick av enkät till de 129 kommuner som idag har avtal med Integrationsverket.

Enkäten om de ideella/frivilliga organisationernas medverkan under nyanlända invandrades introduktion genomfördes under perioden 11 november till 17 december. Frågorna var utformade så att de snabbt skulle kunna besvaras

Resultat

Vid svarstidens utgång hade 60 svar inkommit från de 129 kommunerna, vilket ger en svarsfrekvens på 46,6 procent.

På den inledande frågan *Använder din kommun idag (under år 1999) frivilligorganisationer/ ideella organisationer i arbetet med nyanlända invandrars introduktion?* svarar 21 kommuner ja, medan 39 kommuner svarar nej.

På uppföljningsfrågan *Har din kommun planer på att inleda samarbete med ideella organisationer år 2000?* svarar 12 kommuner ja – med vissa förbehåll såsom »om det finns behov«, »i viss mån« samt »om vi hittar någon intresserad«. Av detta kan man dra slutsatsen att 27 kommuner inte avser att involvera de ideella organisationerna i introduktionen under det kommande året.

Vilken eller vilka frivilligorganisationer som deltar i introduktionen förefaller bero på lokala förutsättningar och vilka kontakter som etablerats på orten. Enligt enkätsvaren har de frivilligorganisationer som deltog i introduktionen tillhört följande kategorier:

- Ideella organisationer
- Invandrarorganisationer
- Studieförbund. Några som nämns i enkäterna är Studieförbundet Vuxenskolan, ABF, NBV, SKS, Folkuniversitetet, Kursverksamheten, Medborgarskolan etc. Även PRO har studieverksamhet inom introduktionen och det finns också lokala initiativ. De olika förbunden har olika typ av samarbete med kommunerna.
- Idrottsrörelsen. Det är vanligt att de olika föreningarna kontaktas utifrån individuella idrottsintressen och ingår i arbetet med den enskildes introduktionsprogram.
- Religiösa samfund, oftast med en stark betoning av den sociala inriktningen.

Av de ideella organisationerna intar Röda Korset en särställning både vad avser eftersökning/återförening men också social verksamhet/samvaro såsom fadderfamiljer, nätverksbygge, studier, systuga, internet-möjligheter, lunchträffar, läxläsning, grupper för äldre, analfabeter, praktikplatser etc.

Pilotprojekt i fyra kommuner

Presentation av kommunerna

Kalmar kommun har ca 60 000 invånare. Trots att kommunen har drabbats hårt av stora industrinedläggningar, har man en viss befolkningsökning. Man har också en stark framtidstro. Näringslivet i Kalmar har en stark tradition inom jordbruk, livsmedelsproduktion och tillverkningsindustri. Under stark expansion är idag telekommunikation och data.

Kommunledningen i Kalmar har bildat en integrationsgrupp (vilket är ovanligt), i syfte att tillvarata mångfalden i kommunen. Integrationsgruppen är förvaltningsövergripande och har tagit till uppgift att försöka öka mångfalden i kommunen. Initiativet har tagits av kommunalrådet Birgitta Elfström.

Inom kommunen finns lång erfarenhet av flyktingmottagande. Flyktingmottagningen kallas Invandrarservice och arbetar med kommunalt flyktingmottagande och övriga invandrarfrågor.

Kommunen har ett uppdaterat invandrapolitiskt program, där innehållet anpassats till gällande integrationspolitik, samt ett omfattande

mottagningsprogram för nyanlända. I mottagningsprogrammet finns bostadsberedskap, försörjning/ bistånd, psykologiskt och socialt stöd, svenskundervisning, skola, samhällsinformation, barnomsorg, praktiskt stöd för familjer samt olika kultur och föreningsaktiviteter.

Kalmar tar emot ca 50 nyanlända per år.

Kommunen tillämpar inte introduktionsersättning utan ger försörjningsstöd i form av socialbidrag (se Bakgrund).

Hallstahammar är en gammal bruksort med anor från 1600-talet. Kommunen består av tre delar: Hallstahammar, Kolbäck och Strömsholm, och har en folkmängd på ca 18 000 invånare.

Kommunen har varit starkt beroende av verkstadsindustri, men efter 70-talet har företagsstrukturen blivit mer sammansatt. Kommunen har dock kvar sin starka industriprofil.

Sveriges äldsta flyktingförläggning är belägen i Hallstahammar. Man tog under många år emot kvotflyktingar där. En hel del har stannat kvar i kommunen. 15 procent av kommuninnevånarna är utrikes födda, mot 11 procent i riksgenomsnittet.

Flyktingmottagningen, som sorterar under socialförvaltningen, arbetar enligt en helhetssyn där hela familjens behov uppmärksammas. Syftet är att den nyanlända familjen dels ska bli självförsörjande och dels bli väl integrerad inom fyra år.

Under tiden vuxna nyanlända studerar svenska erbjuds han/hon korttidsanställning/ praktik i sex månader. Praktiken bör i första hand vara inom det egna yrket.

Hallstahammar tar emot ca 40 nyanlända per år.

Introduktionsersättning utbetalas i stället för socialbidrag. Ersättningen kan ges i upp till 4 år, vilket är två år längre än de flesta andra kommuner ger introduktionsersättning.

Jönköping har varit en viktig handelsplats sedan 1200-talet och är idag residensstad och administrativt centrum i regionen. Folkmängden är ca 108 000. Jönköping är idag Nordens logistikcentrum. Näringslivet är mångskiftande. De stora koncernerna Electrolux, ABB och SAAB har omfattande verksamheter i kommunen. Även högteknologiska företag verkar i kommunen, drygt hälften av dessa inom IT området.

Jönköping är religionscentrum med en stor spridning i närområdet.

På Flyktingmottagningen, som tillhör socialförvaltningen, har man mångårig erfarenhet av flyktingmottagande. Man arbetar ofta i projektform tillsammans med andra myndigheter för att försöka förkorta integrationsprocessen. Ett exempel är det kommunala projektet »Vägvalet«, där långvariga socialbidragstagare, utifrån individuella behov, erbjuds praktikplatser och/eller svenskundervisning för att komma ut på arbetsmarknaden eller fortsatt utbildning. Av den första kullen, där det ingick ca 40 personer, kom 40 procent ut i arbete .

Jönköping tar emot ca 100 nyanlända per år. De flesta av dem har flyttat till kommunen redan under asyltiden, då de bott i så kallat eget boende.

Kommunen är på väg att övergå från socialbidrag till introduktionsersättning.

Uppsala, med en folkmängd på ca 146 000 invånare, är Sveriges fjärde största stad och universitetsstad.

I Uppsala dominerar tre näringsgrenar: medicin och medicinsk teknik,

IT/data/tele, samt handel och distribution. De goda kommunikationerna och Uppsalas läge gör kommunen attraktiv för såväl lokal, regional som internationell handel.

Mottagningen av flyktingar/invandrare är organiserad i åtta olika enheter under socialförvaltningen. Den enhet som projektet i första hand berör är Introduktionsbyrån, men även Barnbyrån och Samverkan med Invandrarföreningar är delvis involverade i Uppsalas två projekt.

Uppsala tar emot ca 300 nyanlända per år.

Kommunen tillämpar introduktionsersättning.

Presentation av pilotprojekten

Anledningen till att just dessa projekt valdes är flera. Kommunerna som driver projekten är sinsemellan väldigt olika, både till kommunstorlek, struktur och geografisk belägenhet. Projekten är också olika vad gäller målgrupper och inriktning. Gemensamt är dock målet, delaktighet och försörjning. Dessa projekt visar på, att det inte bara finns en väg vad gäller introduktionen, utan ett flertal där lokala förutsättningar tas tillvara.

I **Kalmar** följs *ett projekt* som utvecklar en *introduktionsmodell för äldre invandrare*. Man vill uppnå två syften, dels större delaktighet i samhället, dels mindre belastning på sjukvården. De äldre invandrarna kommer så småningom att vara i behov av insatser från äldreomsorg och sjukvård. Det finns då risk för att – om de äldre inte har uppnått någon delaktighet eller förståelse för detta samhälle – arbetet med dessa grupper kommer att försvåras. Man riskerar att inte få den hjälp man behöver eftersom man inte vet vilka rättigheter man har eller kan uttrycka vad man behöver. Att ha baskunskaper i svenska är en nödvändighet för att kunna fungera i det svenska samhället. Projektet innehåller enklare svenskundervisning kombinerad med samhällsinformation och studiebesök. Föreläsare inbjuds under olika teman. I samverkan med SKS och landstinget ingår också en studiecirkel i förebyggande sjukvård, kost och motion. Motion erbjuds även i praktisk form bl.a. simning, och gymnastik.

PRO spelar en viktig roll för att skapa träffpunkter mellan svenska pensionärer och nyanlända invandrare. En målsättning är att skapa en gemensam PRO-förening i det bostadsområde, där de flesta invandrare bor.

Målet för projektet är att nå ökad delaktighet och att förstärka äldre invandrades möjligheter att klara sig själva i samhället. Och att dessa nyanlända, på samma villkor som andra, ska kunna ta del av samhällets service och omsorger om äldre.

Samverkande parter är – förutom kommunen – landstinget, omsorgen, PRO, SKS och bosniska föreningen. Även hyresgästföreningen bidrar med utlåning av möteslokaler.

I **Hallstahammar** följs *ett projekt*, där man utvecklar en *introduktionsmodell för hela familjen*. Projektet sker i samverkan med idrottsföreningen HSK, ABF och Bosniska föreningen.

Projektet är individuellt upplagt utifrån i första hand yrkeskunskaper och fritidsintressen. Aktiviteterna omfattar data- och svenskundervisning, sykurs, fotboll och föreningsliv. Målsättningen med projektet är att kommunen tillsammans med organisationer och föreningar bidrar

till en bra introduktionstid för nyanlända invandrare genom att skapa nätverk för dessa i samhället samt att så snabbt som möjligt få ut de vuxna i arbetslivet, helst inom det egna yrket.

Bosniska föreningen, Ljilian, utgör en viktig del av projektet. Samtliga i föreningen har kommit till Sverige efter 1993. Mellan 80-90 procent av dessa har arbete och kan fungera som faddrar/mentor till deltagarna i projektet, vilket innebär att man på så sätt kan knyta kontakter med arbetslivet.

Fotbollsklubben, HSK, riktar sig i första hand mot barnen, men söker engagera föräldrarna som ledare och aktiva i föreningen, och skapar på så sätt möjligheter till kontakter mellan invandrade och svenska föräldrar.

ABF, Kolbäcksdalen, står för undervisning i samhällskunskap, data och hantverk. I dataundervisningen ingår, förutom grundläggande datakunskap, att göra meritförteckning och att söka arbete via Internet.

I **Jönköping** följs *två projekt*. Det ena hakar på ett pågående »*Växthusprojekt*«, i vilket ett antal socialbidragstagare varav de flesta invandrare, erbjöds att starta odlingar av bl.a. exotiska grönsaker i 14 växthus som kommunen hyrde. Framgången blev omedelbar och man kan idag inte tillgodose alla som vill köpa deras produkter. Man har även startat svampodling med samma framgång. Till detta projekt vill man nu knyta an genom att speciellt inrikta sig på *språksvaga kvinnor*, då de har speciella svårigheter på arbetsmarknaden. Man bygger på pedagogiska teorier om kopplingen mellan handen och hjärnan. I detta projekt kommer man att arbeta med förädling av produkter, gurkinläggningar m.m. Svenskundervisningen sker parallellt med arbetet. Svenskkontakter får man naturligt, då kvinnorna också kommer att tala med svenska kunder och sälja sina produkter till dem. Mer erfarna deltagare i det redan pågående Växthusprojektet kommer att fungera som mentorer för den nya gruppen.

Det andra är »*Företagarprojektet*«, som riktar sig till *välutbildade invandrare*.

De flesta nyanlända som bosätter sig i Jönköpings kommun kommer från mellanöstern. Många av dem har en god utbildningsbakgrund, men har ändå svårt att få tillträde till den svenska arbetsmarknaden. Skälen till detta kan vara flera, men ett kan bl.a. vara att man är dåligt orienterad om den svenska arbetsmarknaden. Det finns också anledning att tro att arbetsgivarsidan och de fackliga organisationerna inte heller har så välgrundad information om dessa grupper. Ett närmande mellan dessa grupper är därför nödvändigt. Genom projektet skall svenska företag få bättre kunskap om flyktingarnas/invandrarnas bakgrund, bl.a. avseende arbetsförhållanden i hemlandet, yrkesutbildning etcetera.

Deltagarnas utbildnings-/ yrkesbakgrund kartläggs. Deltagarna får information om vad som krävs inom deras yrkesområde i Sverige, om tidigare utbildningar räcker, eller om de behöver kompletteras. Projektdeltagarna ska sedan föras samman med rätt arbetsgivare/ utbildningssamordnare för sin fortsatta väg in i arbetslivet.

Samverkansparter är SAF, fackliga organisationer, kommunen och arbetsförmedlingen.

I **Uppsala** följs *två projekt*. Det ena är ett projekt med *ungdomar utan vårdnadshavare*. De flesta kommer från Somalia och Irak. Dessa ungdomar har varken kontakt med svenskar eller landsmän och är

därför i dubbel bemärkelse isolerade. De är idag identitetslösa och behöver därför stärkas i sin jag-uppfattning för att inte riskera hamna i utanförskap och/eller kriminalitet. Då ungdomarna saknar rötter, kommer man därför att knyta an till respektive hemland. De kommer att få kunskap om sina hemländer och – om det är möjligt – besöka dem. Om möjligt ska man också försöka få kontakt med barnens föräldrar. Man ska här arbeta i samverkan med Rädda Barnen, Röda Korset och Uppsala Interworld. Även psykologer är inkopplade i projektet.

Det andra är *YINS-projektet*, Yrkesinriktad Introduktion för Nyanlända flyktingar/ invandrare Sektorinriktat, där syftet är att hitta en metod för yrkesinriktad introduktion av nyanlända som har erfarenhet av och/ eller intresse för att arbeta inom en viss sektor av arbetslivet.

Målgruppen är 12–15 personer i introduktionen med god teoretisk bakgrund, sannolikt minst gymnasieutbildning, humanistisk och/eller teknisk inriktning samt ett reellt intresse att arbeta med pedagogiskt arbete.

Målet är enligt projektbeskrivningen:

- att stärka deltagarnas självkänsla och utveckla deras nätverk,
- att varje deltagare efter avslutat projekt ska ha hittat en tänkbar yrkeskarriär,
- att öka anställningsbarheten för vissa nyanlända inom ett visst yrkesområde.

Uppläggnings enligt beskrivningen:

- enskilda vägledningssamtal, 4 tillfällen
- arbetsmarknadskunskap i grupp, 3–4 ggr/ per månad
- studiebesök på arbetsplatser, 4 tillfällen
- information i föreläsningsform, 4 tillfällen
- «jobsökarkurs», 4 tillfällen
- vägledningskurs i grupp, 5 tillfällen
- praktisk yrkesorientering 2ggr à 1–2 veckor

Som samarbetspartners medverkar Af, Syo, Lärarnas riksförbund, ILU, Lärarförbundet, SKTF, Hem och Skola, Barnombudsmannen med flera.

Integrationsverkets medverkan

Integrationsverket har medverkat till pilotprojekten med projektmedel. Verket medverkar i respektive projekts styrgrupp och kommer också att följa projekten lokalt.

Integrationsverket har under december träffat det bosniska nätverket och berättat om projekten. Bosniska nätverket är en informell sammanslutning av högutbildade bosnier som bor i hela Sverige. De tar initiativ till egna projekt för att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden, helst i det egna yrket. Mest aktiv är man i södra Sverige, framför allt i Malmö.

Planerad fortsättning av arbetet

VIIS-projektet kommer att ingå som en del av ett större arbete rörande nyanländas start i Sverige, i vilket denna delrapport kommer att användas som en förstudie. Den arbetshypotes, som ligger till grund för förstudien, nämligen att frivilligorganisationers medverkan i introduktionen kan spela en avgörande roll för att påskynda nyanländas möjligheter till delaktighet och egen försörjning och därmed positivt påverka integrationsprocessen kvarstår även för det fortsatta arbetet under innevarande år.